

Ярмолюк О.І.

магістр, Хмельницький національний університет
Науковий керівник: доцент, к.політ.н. Степанова А.В.**ОСОБЛИВІ РИСИ ШОТЛАНДСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ**

Націоналізм – одна із самих впливових ідеологічних течій сучасності. ХІХ та першу половину ХХ ст.. можна впевнено називати добою розквіту націоналізму, оскільки в цей час, ґрунтуючись на його принципах, були об'єднанні Німеччина та Італія, розвалювались цілі імперії, такі як Австро-угорська та Російська, а також він активно конкурував з такими течіями, як лібералізм та соціалізм. Між двома світовими війнами націоналізм переріс у крайні свої форми – нацизм та фашизм. В період "холодної війни", націоналізм, як течія, майже зійшов з політичної арени, і, здавалось, зовсім зникне. Але цього не сталося і новий виток його розвитку почався у 1989 році після об'єднання двох Німеччин, розпаду Радянського Союзу та мирного розділу Чехословаччини тощо. Чудовим прикладом того, як націоналізм розвивався, занепадав і знову розвивався є Шотландія, про що йтиметься нижче.

За означенням Стенфордської енциклопедії філософії термін «націоналізм», як правило, використовується для опису двох явищ: (1) коли члени нації дбають про свою національну ідентичність, і (2) дії членів нації з метою досягнення (або підтримання) свого права на самовизначення. (1) піднімає питання про концепцію нації (або національної ідентичності), яке часто визначається в термінах спільного походження, етнічної приналежності або культурних зв'язків, в той час як членство людини в країні, часто розглядається як мимовільне, інколи як добровільне. (2) піднімає питання про те, що самовизначення повинно розумітися як курс до повної державності з повнотою влади у внутрішніх і міжнародних справах. [1]

Шотландський націоналізм не вкладається у звичну схему етнічних націоналізмів. У країні ніколи не було ностальгії за втраченою незалежністю. Об'єднання Англії з Шотландією не було безпроблемним, але не було й катастрофою. [2] У 1603 році була утворена унія між шотландським та англійським королівствами. З 1 травня 1707 року набув законної чинності ратифікований за три з половиною місяці до цього Акт про об'єднання Англії і Шотландії в єдиний союз і створення єдиного британського парламенту (Act of the Union 1707). Цей документ де-юре закріпив існуючий більше ста років режим, коли Англія і Шотландія вже фактично були об'єднані під владою одного монарха. Основи союзу були не тільки політичні, а й економічні, оскільки Шотландія отримала можливість користуватися вигодами від колоніальних завоювань Англії того часу. [3] Але Національний парламент Шотландії був скасований, шотландці отримали представництво лише в загальному парламенті, організованому в Лондоні. [4]

Шотландську етнічність і важливі інституціональні традиції громадянського суспільства ніхто не пригнічував. Шотландія зберегла колишню судову, адміністративну системи, а також незалежність пресвітеріанської церкви. Але було проведено перетворення нагірної Шотландії, у ході якого було ліквідовано усталений

шотландський клановий лад. Земельні власники Лоуленда, в ході реформи, стали вести своє господарство на англійський манер. Іншим було реформування в гірській частині Шотландії. З метою усунення загрози, що походить від більш войовничих, волелюбних горців, також, зважаючи на відсутність вигод з неплодоносної нагірної території Шотландії, було прийнято рішення виселити все населення Хайленда на береги моря, або в далекі колонії. Переселенцям надавалися значні пільги, крім того, їм була дана можливість утворити власні родові полки, утримання яких брав на себе англійський уряд. [4]

Англо-шотландські відносини не схожі на англо-ірландські. Ірландія була підкорена силою. Шотландську націю ніхто не пригнічував, але вона забула свою мову, і це сталося тому, що шотландці брали активну участь у всіх сферах британського життя. Ірландцям була нав'язана англійська земельна аристократія. Шотландська ж аристократія збереглася і легко включилася в загальнобританську машину управління. Ірландія мало не вимерла від голоду в середині XIX століття. У Шотландії нічого схожого не було. [2]

Однак, незважаючи на бурхливий розвиток, в раніше нескореній країні продовжують своє існувати національні рухи. Їх яскравим вираженням стали яacobітські повстання 1715 і 1745 рр., основою яких була велика частина гірських кланів Шотландії, які виступали за реставрацію династії Стюартів і відновлення свого суверенітету. Повстання були жорстко придушені. За цим послідував один з найбільш поворотних процесів для шотландського народу - перетворення нагірної Шотландії. [4]

У 1880 році з'являється вимога самоврядування (Home Rule). Протягом багатьох десятиліть ця ідея не вмирала, хоча і не робила великого прогресу. В часи Великої депресії Шотландія постраждала більше ніж Англія. Спад у важкій і текстильній промисловості, величезне безробіття привело до зменшення чисельності населення і розчарування шотландців, які відчували, що багато в чому причиною їх нещастя було нехтування лондонським урядом інтересами Шотландії. Це відродило ідею самоврядування. Під цим тиском Лондон поступово йшов на збільшення адміністративного самоврядування Шотландії.

Метою шотландських націоналістів була політична незалежність, і в 1934 році утворилася Шотландська національна партія (ШНП). Друга світова війна відвернула своїми проблемами ідеї націоналізму на задній план. Але як і раніше почуття несправедливості в діях лондонського уряду по відношенню до Шотландії знову підняло хвилю націоналізму. Проблеми полягали не тільки в економіці, але і в розчаруванні людей політичною системою, коли вся країна керувалася консервативною, лейбористською та ліберальною партіями. [5]

Успіхи ШНП на виборах усіх рівнів у другій половині 1960-х - початку 1970-х змусили керівництво всіх партій повернутися до питання про шотландське самоврядування. У 1968 році був створений Комітет «Церкви і нації», який прийшов до думки, що шотландську проблему можна вирішити за умови «визнання шотландської нації». Опитування молоді у 1976 році показало, що 52% заявили про підтримку ШНП.

В останні десятиліття вплив ШНП зростає. Так в ході виборів 1987 року вона отримала 30% голосів виборців. У 1991 році 41% шотландців висловлювався

за автономію і 21% за повну незалежність. Лідери ШНП висунули ідею незалежної Шотландії в рамках єдиної Європи, згідно з якою Шотландія отримує статус окремого повноправного члена ЄС.

Вирішальну роль у перемозі ідеї автономії на референдумі 1997 року зіграли зростаючі вимоги підвищити відсоток прибутку Шотландії від видобутку нафти на прибережних шельфах. Єдина річ, яка впливає на розмови про незалежність, - це економіка. ШНП опублікувала цифри, які говорять, що дев'ять з 10 шотландців будуть платити менший прибутковий податок, якщо країна отримує незалежність. Резерви Північного моря дозволяють добувати 2000000 барелів сирої нафти щодня, що приблизно дорівнює 36 мільйонам доларів. Багато шотландців вважають, що вони б отримували більше, якщо б контролювали нафтові гроші. [6]

Популярність ШНП зростає і вона перемогла на виборах 2007 року, набравши 40% голосів. Перший міністр Алекс Салмонд оголосив про проведення в майбутньому референдуму, на якому буде висунуто питання про незалежність. [2]

У жовтні 2012 року Прем'єр-міністр Великобританії Девід Кемерон і перший міністр Шотландії Алекс Салмонд підписали в Единбурзі угоду про проведення референдуму про незалежність Шотландії у 2014 році. До підписання цієї угоди сторони йшли кілька років і набуття Шотландією незалежності стало реально, [7] хоча зараз всього лише 30% шотландців підтримують ідею незалежності, і ця підтримка залишається стабільною. [2]

Як бачимо, націоналізм у Шотландії має справді особливі риси, оскільки об'єднання з Англією проходило добровільно, і то тільки по причині того, що тоді в неї було скрутне становище. Зі свого боку англійці ніколи не пригнічували шотландців. І дуже дивно, що в ній зростає популярність націоналістів. Хоча зараз ще рано сподіватись на те, що скоро Шотландія стане незалежною, оскільки кількість прихильників залишається стабільною і все залежить від того, як Шотландська національна партія «розрекламує» всі переваги незалежності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Stanford Encyclopedia Of Philosophy: Nationalism [Електронний ресурс] . - Режим доступу: <http://plato.stanford.edu/entries/nationalism/>
2. Агентство Политических Новостей: Александр Кустарев. Англия и Шотландия [Електронний ресурс] . - Режим доступу: <http://www.apn.ru/publications/article17294.htm>
3. Томский Обзор: 300 лет назад произошло объединение Англии и Шотландии [Електронний ресурс] . - Режим доступу: <http://obzor.westsib.ru/news/165165>
4. Андрей Линде. Политические аспекты национального становления Шотландии [Електронний ресурс] . - Режим доступу: <http://schola.su/libs/SCHOLA2010.pdf>
5. Национальное самосознание. [Електронний ресурс] . - Режим доступу: http://knightswood.narod.ru/history1/historyfront_nation1.html
6. Русский образ: Шотландский национализм [Електронний ресурс] . - Режим доступу: <http://www.rus-obraz.net/magazine/7/14>
7. Великобритания, Бельгии и Испании угрожает распад [Електронний ресурс] . - Режим доступу: <http://web-compromat.com/zagran/2913-2012-10-17-04-04-48.pdf>